

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Götheborgske

Spionen.

 Fredagen, den 21 Martii, 1766.

Förleden lördag tracterades Du, min läsare, med The-watten. Om detta bekommet Dig wäl; sägnat det mig: hwarom icke; är skulden hos den qwicke Chinesen, som nu taget sig före at wårdslösa wid granskingen af sin wara, sedan Europeerne begynt at rusta för starkt i Chinesiska Zherrådet.

Får jag lof at i dag lägga en kortlek på bordet? Mager sägnad! torde många säga; men, jag ber, håll både Theet och denne til godo för wårdarnes skull, som äro Fransosen och Chinesen. Hwem skulle wäl ej wara nögd med det som kommer från så snygga händer; om det ock wore mager och ringa? Huru mörka skulle icke wåra hus waret, om ej Chinesens ler hade fått uplysa både dem och oss? Huru fattig skulle icke wår smak waret om Chinesen, liksom wi, satt mera wårde på löf, än hårdt mynt? och huru länge skulle icke wåre dagar blifwet; om ej den förre, genom oändeligen qwicka upfinningar, lärt oss at förforta dem.

Dagen är knapt börjad, förr än smaken helsar

M

på

på China, och gör sedan, i salskap med alla de öfriga sinnen, hela dygnet igenom, kostbara iustresor til det nögsamma och eldiga Frankerike. Tänk hwad förmon, at, imellan arbete och någon, kunna dela stunderna så nått; det man wid en kort natthwila, ej kan påminna sig hafwa gjordt det ringaste om dagen. Jag nämde nyligen kort. Man räknar stäligen dem bland de tibsfördrif, som i almånhet äro smakeligast: en herstånande smak torde fördensful ursäktta bristerna i ämnet.

Wid waf år 1390 upfunnos först kort i Frankerike. Anledningen war följande: Carl 6, då regerande Herre i Frankerike, war, jag wet ej af hwad händelse, bleswen melancholisk, och tungsint. De som woro thronen närmast, uppsökte åtskilliga medel och någon, som skulle förtaga eller åtminstone lindra detta onda. Man war så lyckelig eller olyckelig at upfinna kort*.

De små äro de stores apor: Spadillen hade knapt wist sig på Hofwet, förr än hon blef begärlig af småfolk. Bland grannarne woro Spanjorerne de, som straxt begärligen lärde konsten at blanda kort. I början blef denna wetenskapen langsamt fortplantad. Konsten at trycka war okänd: bladen måste målas, och bleswo fördensful nog dyra: en kortlek således ej ringare än för 3 Liv. Franska

* Historien förmåler ej, om Prinsen härigenom blifwet manträd. Om detta skedt, war upfinningen lyckelig; men större lycka, om konsten straxt gått förlorad. Huru många bedröfwada ansigten hafwa icke kort i senare tider fördöfsakat.

Franska Regeringen märkte icke des mindre, nästan i början, skadeliga frukter af kortspel. Man war nog låtsint, at willa göra detta til et handtwerk, och ynglingar, som hwarken swettats för sin egendom, ej håller lärde konsten at föta densamma, bortspelte stora summor, nöjde med den hederen, at det skedd i kort. Jlgrep blanda de sig häruti, och mången wågade på spel, ända in til sig sjelf, i förtröstan på sin konst.

Flera förbud utfärdades alltså häremot, ehuru med nog liten werkan. Et som Hertig Emanuel af Savojen lät utgå förtjenar upmärksamhet: **Fruntimren singo endast lof at bruka Kort.** Utan twiswel har Hertigen welat förekomma den ofreden, at sätta stora penninge-summor på wågspel; eller ock lår han tykt at kort, i det tåcka könets händer, woro på sin rätta ställe, och at et manligt tidsfördrif hörde manliga händer til.

Jag torde redan förmycket fördjupat mig i denna delen af lärdoms historien: sådan kundskap är gerna misstänkt: men i min tanke, skada kundskapen och rätta bruket intet, misbruket endast.

At människor åska någon och oflydiga lekar, kan ingen neka. De äro oundgängelige, och bereda, jag wet ej hwad för en angenäm samleplats at strödde, och ljustlig hwila at mattade tankar. Den känner ej sinnet och des werknings sätt, som tror at blott et järn flögnar genom alt för mycket bruk. Ingen bör fördenskul undra at någon och lekar tid efter annan blifwet upfundne, hwilka

kunde lindra et mödosamt arbete, och lifsom ät
 of strö litet säcker på en bitter och osmakelig rätt.

I gamle dagar, då naturen sjelf kunde roa de
 dödelige, och hånnes tåckhet ej öfverhöljdes af
 fluggewerk, och usla esterapningar, liknade deras
 någon sjelfwa arbetet: detta war ensaldigt och
 wältänkt, och någon, som blandades häribland,
 woro menlösa och ofonszlada. Sedan denna
 wördiga fornaldren war förbi, behöfwen ökades,
 och konstet samt handaslögder begynte winna
 framsteg; bles wäl härigenom et tungt och mödo-
 samt arbete ej så beswärtligt som förut; men, och
 dårjämte, någon och tidsfördrifwen både flera och
 mindre rena. Underligt nog, och ju mindre man
 arbetar, ju mera tid behöfwer man til at flåsa ut.

Mången torde här af taga sig anledning til at
 tro, det slögder och konstet mera skadat werlden
 än gagnat: åtminstone tyckes man med trygghet
 kunna påstå, at wällust, och wekliga seder, til en
 stor del, slutet ut denna fälla. Håfwa icke ofta
 de största upfinningar förordfakadt ej allena en-
 skilde personers, utan ock ståders och staters för-
 dår, och man ser med förundran huru wissa kon-
 stet, lifsom med flit arbetat på at söfwa männi-
 skor i sjelfwa wällustens flöte.

Det blifwer dårwid, at så helsosamt et ofskyl-
 digt någe år; så skadeligt år det, som förtjuseri
 och loftar of, godtrogne och korttänkte dödelige,
 på branter och afwågar. Man ser i början intet
 ondt i dessa tåcka blomster, man plockar dem med
 begär, och man märker, men för sent, at de ut-
 dunstat

dunstat et hemligt gift, som tärer, och åstadkommer weklighet.

Jag har redan sagt, at oftyddiga någon lätta och upfriska vårt sinne. Jag lastar ej et spel, hwilket jag, på en liten stund, någon gång, i sål-
 Kap med så wänner, ingår; när ändamålet är, at locka spridda sinnen, åfwen som små barn, till samman med lapperi och småsaker. Hwar och en finner med lätthet, at detta lofliga och helsosamma ändamål ingalunda winnes af dem, som endast ålska höga och dryga spel. Jag behöfwer ej håller påminna om det wälde, som en ostadig lycka eger öfwer et människjo-hjerta. En ansenlig summa, som går förlorad, drager gerna spelarens sinnes luzn efter sig. Om och någon kunde öfwertyga mig om (men jag är i detta målet ej lättrogen) at han emottager den widrigasta lycka med kall blod, och går, til alla delar, åfwen så någd ifrån, som til spelbordet; så frågar jag hwar ifrån han fått den rättigheten, at låta en kortlek dela imellan honom sjelf och andre en egendom, för hwilken han en gång skal stå til et så allwar-
 samt answar.

Jag påminner mig wid detta tillfälle en berättelse, som en min wån gjorde mig efter sin ankomst ifrån Tyskland, dit han rest för at göra sig underrättad om Nationens Rick och seder m. m. Berättelsen war följande: Jag uppehöll mig, sade han, några månader uti en af de berömligaste städer i Riket. Jag märkte här, dag efter annan, en beshynnerlig omständighet: en hop folk

lopp på wissa tider tilsamman, liksom til at slåcka en wådel.

En gång gick jag, af nyfikenhet, efter hopen, och kom änteligen til det hus, jag sedt sålskapet gå in. (det är er bekant at jag aldrig tar kort i hand, mindre förstår at spela.) Wid mit inträde genom dörren nämde en Pharaos: lyckeligt öde, sade jag hos mig sjelf; jag kommer ibland folk som läsa Bibelen. Jag war på wågen at beklaga mig, som ej förr waret nyfiken nog, för at uplösa detta sålskapet, när någre, som stökat sig kring et stort bord, öppnade utsigten för mig. Jag förgäter aldrig min förundran: et stort spel-bord darrade under armbogar, kort och pengëhögar. Jag hade nu hört af Bibelen så mycket jag fick höra; men en hop underliga och obekanta namn flugor ur munnarne, jag lämnar i sit wärde om sålskapet härmed betecknade Pharaos lif-knektar eller ej.

Jag war wälkommen, satte mig ner, endast för at se och höra. Myntet war här en outtrötlig wandringsman; ån war det wid ena bordsändan, ån wid den andra, och hade altid något i sålskap med sig. Utom det at jag ej kunde, behöfde jag alltså intet af korten urskilja hwem som tappade: oro war målad i hans ansigte och gjorde honom strart känbar. Jag häpnade wid en djerfhet, hwars like jag tillsörene aldrig sedt: 50 a 100 ducater höllos ibland på et enda kort. Förstone gjorde jag den anmärkning, at staden måtte nödwändigt stå uti hemlig och förbuden underhandling med bergsmätnerne i Potosi guldgrufwor;

grufwor; men när jag straxt därefter påminte mig huru uflingar skocketals på gatorna, med ömfeliga låten, förföljde de förbigående, och huru fattige inwånare ständigt klagade öfwer sine medborgares hårdhet; tyckte jag self, at min gifning war ogrundad: jag hade swårt wid at sörena så mycket öfwerflöd af pengar med öfwerflödet af uflingar.

Ingen ting förtröt mig mer, än at jag med så öppna ögon skulle få se så mycken dårskap bland förnuftiga människor. Jag ledsnade och wille gå; men salskapet, som utan twiswel inbillade sig, at jag kommet för at lära spelet, nödgade mig af höflighet at blifwa qwar. Spelet slöts omsider til mit obeskrifweliga nöge. Någre råknade sin winst, andre sin förlust. Salskapet hade nu liksom delt sig i twänne partier: det ena wiste glada, och det andra förtretada ansigten. Ach, tänkte jag, lyckelige, om j alle gingen så nögde hem som jag. Mången tog här et bedröfweligt afsked af en proppad bourse, och hörde med ångslan ljudet af myntet i en annans ficka.

Kundgdresser.

Följande lägenhet i Gamle Staden kan arrenderas, nämligen 2 öfwer- och 2 under-rum, samt en liten köks-trågård, uti hwilken finnas frukt-bärande trån af åtskilliga slag. Egendomen kan tilträdas nästkommande Maji månad, och

om

om arrende = summan och flera omständigheter läm-
nar egaren, Borgaren Magnus Rebbra, närma-
re underrättelse.

Den på Kungs = gården och Stabs = bostället
Drrholmen, til den 19 och 20 Martii, utsatta
Auction, blifwer, för inuellantomna omständighe-
ter, upskuten til den 25 och 26 uti innewarande
månad, då densamma ofelbart, enligt förra kund-
görelser, företages.

En stickelig studerande, som är hemma i flera
språk och wetenskaper, har, genom bref, låtet we-
ta sin åstundan at komma hit til staden, och här,
med information, gå; någon hederlig mans barn
tilhanda. Skulle någon för sina barn åstunda
hans wägledande, kan widare underrättelse genom
mig erhållas.

En grå kappa, af klåde, bles af en resande
för några dagar sedan förlorad imellan Anners-
torps gästgifware = gård och staden. Skulle hon
wara funnen af någon, som äger nog redelighet,
til at willa unna en och hwar sit, kan hon, emot
en stälig wedergälning, lämnas åt mig.

På nästkommande Palm = Söndag, så wäl som
Långfredag, klockan 5 efter aftonsongarne, blifwer
Pergoleses Passions Musique fullstämmit up-
förd, uti stora Rådhus = Salen. Billeter kun-
na erhållas både på Beursen, och wid ingången,
för en Plåt stycket. På senare stället bekommas
trykta versar til bemålte Passions Musique.

